

CHINA'S SOCIAL CREDIT SYSTEM: THE CONSTRUCTION OF MORAL GOVERNANCE IN DATA-DRIVEN SOCIETY

Özlem Zerrin KEYVAN¹

Abstract

The social credit system, officially issued by the State Council in 2014 and still evolving rapidly, aims to leverage the big data system to improve the integrity, sincerity, and trust level of Chinese society to establish a joint punishment mechanism for impeding serious trust-breaking. The system monitors individuals and businesses to categorize them as trustworthy or untrustworthy. This system is also comprised of blacklists and red lists that provides reward and punishment mechanisms. The data-driven system has publicly encouraged the shaming of individuals and businesses presented on blacklists. The local governments have largely designed their own model city pilot projects to control the viability of the social credit system. So far, western observers and media have described the social credit system as a threat to privacy. The Chinese people, on the other hand, have long perceived the system as a good response to the growing corruption scandals. But still, under construction, the effectiveness of this system is seen far from optimal. Based on the findings, this paper provides an analysis of the Chinese social credit system to better understand its process, perceptions, implications, and data-driven system. This article claims that the purpose and essence of the social credit system have been largely misunderstood outside of China. In this regard, the main research questions of the article are how the social credit system emerges and how it adapts to Chinese society.

Article History:

Date submitted:
20 September 2021

Date accepted:
18 December 2021

Jel Codes:

F50, 031,035, 038

Keywords:

Social Credit System,
Rating Systems,
China, Credit, Data
Surveillance

Suggested Citation: Keyvan, Ö. Z. (2022). China's Social Credit System: The Construction of Moral Governance in Data-Driven. *Cumhuriyet University Journal of Economics and Administrative Sciences*, 23(1), 143-166.

¹ Lect. Dr., Hacettepe University, Vocational School of Social Sciences, Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, ozkeyvan@hacettepe.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2072-3655.

ÇİN'İN SOSYAL KREDİ SİSTEMİ: VERİ ODAKLI TOPLUMDA AHLAKİ YÖNETİMİN İNŞASI

Özlem Zerrin KEYVAN¹

Öz

Devlet Konseyi tarafından resmi olarak 2014 yılında yayımlanan ve halen hızla gelişmekte sosyal kredi sistemi, Çin toplumunun dürüstlüğü, samimiyetini, güven düzeyini artırmak için büyük veri sisteminden yararlanmayı, ciddi güven kırılmasını engellemek için ortak ceza mekanizması oluşturmayı hedeflemektedir. Sistem, bireyleri ve işletmeleri güvenilir veya güvenilmez olarak sınıflandırarak izlemektedir. Bu sistem aynı zamanda ödül ve ceza mekanizmalarını sağlayan kara ve kırmızı listelerden oluşmaktadır. Veriye dayalı sistem, kara listelerde yer alan bireylerin ve işletmelerin utandırılmasını alenen teşvik etmiştir. Sosyal kredi sisteminin uygulanabilirliğini denemek için yerel yönetimler büyük ölçüde kendi model kent pilot projelerini tasarlamışlardır. Şimdiye kadar, batılı gözlemciler ve medya sosyal kredi sistemini gizlilik için bir tehdit olarak nitelendirmiştir. Öte yandan Çin halkı, sistemi uzun süredir artan yolsuzluk skandallarına iyi bir yanıt olarak algulamıştır. Ancak halen yapım aşamasında olan bu sistemin etkinliği optimal olmaktan uzak görünmektedir. Bulgulara dayanarak, bu makale, Çin sosyal kredi sisteminin sonuçlarını, sürecini, algılarını ve veriye dayalı sistemini daha iyi anlamak için bir analiz sunmaktadır. Bu makale, sosyal kredi sisteminin amacının ve özünün Çin dışında büyük ölçüde yanlış anlaşıldığını iddia etmektedir. Bu bağlamda makalenin temel araştırma soruları sosyal kredi sisteminin nasıl ortaya çıktığı ve Çin toplumuna nasıl uyum sağladığıdır.

Makale Geçmişi:

İletilen Tarih:

20 Eylül 2021

Kabul Tarihi:

18 Aralık 2021

Jel Kodları:

F50, 031,035, 038

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Kredi Sistemi,
Derecelendirme
Sistemleri, Çin, Kredi,
Veri Gözetim

Önerilen Alıntı: Keyvan, Ö. Z. (2022). Çin'in Sosyal Kredi Sistemi: Veri Odaklı Toplumda Ahlaki Yönetimin İnşası. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(1), 143-166.

¹ Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, ozkeyvan@hacettepe.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2072-3655.

1. GİRİŞ

1978 yılından itibaren Çin, ekonomisini piyasa ekonomisi prensiplerine göre yeniden yapılandırarak 1990'lı yıllara kadar hızlı ve sürekli bir ekonomik yükseliş göstermiştir. Bu dönemde SSCB'nin dağılma sürecine girmesiyle halkta siyasi reform isteği de artmıştır. 1989 yılında Tiananmen Meydanında toplanan demokrasi yanlısı aydınlar ve öğrenciler Çin'in modernleşme sürecinde siyasi reformlara da ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Çinli liderler sadece ekonomik reformlara istekli olmalarından dolayı gösterileri Çin Komünist Partisinin (ÇKP) güç kaybetmesi olarak algılamış ve ordunun gösterilere sert müdahale ile cevap vermesini istemiştir. 1989 yılında Tiananmen Meydanı olaylarından beri ÇKP, kolektif bir biçimde örgütlenmiş kontrol dışı muhalif gruplar yaratabilecek halk gösterilerinden kaygılanmakta ve benzeri bir senaryo ile karşılaşmak istemediğinden ülke içindeki siyasi kontrolü devlet güvenliği meselesi olarak algılamaktadır. Çin, siyasi kontrolü büyük güvenlik duvarı, yüz ve ses tanıma, gözetim, yapay zeka teknolojisi aracılığıyla gerçekleştirirken konformist bir toplum yaratmaya ve teknolojiyle güçlendirilmiş otoriter bir devlete dönüşmeye başlamıştır. Son yıllarda Çin, yönetiminin meşruiyetini korumak ve vatandaşlar üzerinde kontrol sağlamak için büyük miktarda veri erişimini kullanmaktadır. Bu bağlamda kitlesel gözetim yoluyla kişisel yaşamın her yönü üzerindeki kontrolünü yeniden kurarak bireylerin davranışlarını ödül ve ceza yöntemiyle değiştirmeyi ve nihayetinde konformist toplumu yaratmayı amaçlayan sosyal kredi sistemini uygulamaya çalışmaktadır. Bu sistemi uygularken güven kavramına odaklanmakta, halkın birbirine duyduğu güvensizliği en aza indirme çabasında olduğunu savunarak özgürlüklerin kısıtlanması fikrine bireyleri uyumlu hale getirmektedir. Yapay zeka teknolojileri aracılığıyla ses ve yüz tanıma ve veri kayıtları dahil olmak üzere dijital teknoloji ağlarını geliştiren Çin, toplumla ilişkilerini yönetme kapasitesini bu yolla sağlamlaştırmaktadır. Çin hükümeti gözetim sistemini öncelikle kamu güvenliği amacıyla yarattığını savunmuş, sosyal kredi sisteminin 2020 yılında tüm ülkede uygulanabilir hale gelmesini hedeflemiştir. Bu bağlamda model kentlerde pilot uygulamalar ile sistemin uygulanabilirliği denetlenmeye çalışılmıştır. Model kentlerin farklı pilot uygulamaları ile sosyal kredi sistemine duyulan endişeler ve belirsizlikler artmıştır. Covid-19 küresel salgın krizi ulusal tek bir sosyal kredi sistemi yaratma hedefini doğrudan etkilenmiş, sistem ulusal düzeyde uygulanabilir hale geçememiş, fakat bununla birlikte sisteme karşı endişeler azalmış, sosyal kredi sisteminin uygulanabileceği ortam hazır hale gelmiştir.

Son yıllarda başlayan küresel ekonomik yavaşlama ile birlikte Çin ekonomisinin büyümesi de yavaşlamıştır. Ulusal düzeyde Çin'in ekonomik kalkınmasını sürdürmek, parti elitlerinin en büyük endişesidir. Bu nedenle Çin, büyüme gücü olarak gördüğü Kuşak ve Yol girişimi aracılığıyla gelişmiş bölgesini genişletmeyi amaçlamıştır. Fiziksel altyapı oluşturma amacıyla ortaya çıkan Kuşak ve Yol Girişimi, son dönemde Çin'in dijital ekonomisinin diğer ülkeler üzerindeki etkisiyle Bilgi İpek Yolu veya diğer adıyla Dijital İpek Yolu ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Dijital teknolojisinin gelişimi Çin'e ulusal politikalarını ve hükümet modelini özellikle geliştirmekte olan ülkelere yarma fırsatı vermektedir. Böylece ülkelerin toplumlarıyla olan ilişkilerini Çin modeli üzerinden yeniden kurmalarına aracılık etmektedir. Çin perspektifinden bakıldığında, Dijital İpek Yolu, kapasite geliştirme yoluyla az gelişmiş ve gelişmiş ülkeler arasındaki farkı giderme girişimidir. Batılı bir perspektiften bakıldığında Çin'in Dijital İpek Yolu'na yaptığı yatırımlar otoriter liderlere etik olmayan bir destek sağlama ve kendi otoriter modelini ihraç etme ve sağlamlaştırma amacını gütmektedir. ABD de dahil olmak üzere Batılı ülkeler, Çin teknolojisinin güvenliği ve güvenilirliği konusunda endişelerini dile getirirse de, ekonomik büyümeye ve dijital teknolojiye acil ihtiyacı olan geliştirmekte olan ülkeler için Çin'in güvenilirliği ikinci plana atılmaktadır. Dijital İpek Yolunda, Kuşak ve Yol girişimi gibi sınırların önceden belirlenmiş

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

olmaması da gelişmeye çalışan her ülkeye açık olduğunu göstermektedir. Gelişmekte olan ekonomiler, Çin yapımı dijital altyapılar talep etmekte ve Çin'in veri egemenliğini ve dijital kalkınmasını takip ederek veri yönetişimi yaklaşımını taklit etmektedir. Çin sadece yüz ve ses tanıma, yapay zeka, gözetleme, istihbarat ve 5G gibi en son teknoloji uygulamalarını tüm dünyaya ihraç etmemekte, aynı zamanda sosyal kredi sistemini de otoriter ülkelerin muhalefetlerini bastırmaları için cazip bir uygulama olarak sunmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Çin'in dijital yükselişini sosyal kredi sistemi üzerinden değerlendirmektir. Öncelikle sosyal kredi sisteminin nasıl ortaya çıktığından günümüze kadar geçirdiği evrelerden, başarılı yanlarından ve karşısına çıkan eleştirilerden bahsedilmiştir. Son olarak, Çin'in sosyal kredi sistemini destekleyen uygulamaları ve salgın ile mücadelenin sosyal kredi sisteminin uygulamasını meşrulaştırması tartışılmıştır. Özellikle bu çalışma Türkçe literatürdeki açığı gidermeyi amaçlamaktadır. Çin literatürüne bakıldığında sistemin ülkedeki yolsuzluk ve güvensizlik ortamını gidermeyi hedeflediği, Konfüçyüs öğretileri ışığında insan haklarının ikinci planda olduğu, Çin'in kurulduğundan beri veri toplama sistemlerini vatandaşlık verme, işe alma, sosyal yardım yapma gibi durumlarda kullandığı bu yüzden de toplumun alışkanlığı haline dönüştüğü de görülmektedir. Batılı literatür incelendiğinde insan haklarına atıf görülmekte, sistemin özellikle meşruiyeti ve hukuki boyutu tartışılmakta, dünyayı ve Çin'i bekleyen karanlık gelecekte bahsedilmekte, sosyal kredi sisteminin kurulması yoluyla Çin'in yeni bir gözetim devleti ve otoriter devletler için Çin modeli inşa ettiği vurgulanmaktadır. Bu makalede sosyal kredi sisteminin amacının, işlevinin ve sınırlarının büyük ölçüde yanlış anlaşıldığı iddia edilmektedir. Bu kapsamda bu çalışmanın takip eden bölümünde, kavramsal çerçeveyi oluşturan sosyal kredi sistemi kavramına yer verilmektedir ve sosyal kredi sisteminin inşa süreci ve bu sürecin dört aşaması incelenmektedir. Bu bölümde sosyal kredi sisteminin evrimi üzerine tarihsel bir perspektif sunulmaktadır. Makalenin üçüncü bölümünde, Çin'in sosyal kredi sisteminin temel özellikleri ele alınmaktadır. Dördüncü bölümde, sosyal kredi sisteminin uygulanmasına ilişkin eleştirilere ve sorunlara vurgu yapılmaktadır. Beşinci bölümde, sosyal kredi sistemini destekleyen teknolojik donanımlardan ve uygulamalardan bahsedilmektedir. Son olarak makale, Covid-19 salgınının sistem üzerindeki etkilerini ve salgın ile ilgili mücadeleye katkı sağlayan kara ve kırmızı listelerdeki düzenlemeleri araştırmaktadır.

2. SOSYAL KREDİ SİSTEMİ

Zhou Hanedanlığı'nın en parlak dönemi olan Yao ve Shun imparatorları yönetimlerine atıfta bulunarak Konfüçyüs bir ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiği sorusuna güven, yiyecek ve ordu cevabını vermiş, fakat sadece tek bir tercih yapma hakkı varsa, bu tercihin ilk olarak güven olması gerektiğini ifade etmiştir (Lun, 2007: 140). Çince güven anlamına gelen xinyòng teriminin kredi, dürüstlük, samimiyet, inanç gibi farklı anlamları da bulunmaktadır. Sosyal kredi sisteminde (shèhuì xinyòng tǐxì) bu terimin güven yerine kredi anlamı tercih edilirken bu shèhuì kelimenin eş anlamlıları arasında net bir ayırım ortaya konulmamıştır. Sosyal anlamına gelen terimi, sosyal kredi sistemi girişiminin kapsamını ticari veya finansal sektörle sınırlamayı amaçlamadığını, aynı zamanda toplumsal ve sosyal etkileşimi de kapsadığını ifade etmektedir. Finansal kredinin sosyal krediden ayrılmadan tanımlanması Çin'in sosyal kredi sisteminin teoride yeterince şeffaf ve net olmadığını göstermektedir.

Çin'in son yıllardaki hızlı ekonomik gelişimi, ülkedeki yoksulluğun azalmasını sağlarken; yolsuzlukların, rüşvet skandallarının yaygınlaşmasına ve böylece Çin'de ahlaki bir krizin ortaya çıktığına dair eleştirilerin artmasına yol açmıştır. 2008 yılında bebek sütü formülüne karışmış zehirli madde melamin skandalı (Jin, 2008), Şanghay Başsavcısı Chen Xu'nun 2000 ile 2015 yılları

arasında karıştığı yolsuzluk ve rüşvet skandalı (Xinhua, 2018), Changchun Changsheng Araştırma Enstitüsünün kuduz aşısını yasa dışı olarak ürettiği ile ilgili skandal da (Huang, 2018) dahil olmak üzere son on yılda ortaya çıkan gıda güvenliği, yolsuzluk, ticari dolandırıcılık, rüşvet, vergi kaçakçılığı, sahte malların üretimi ve satışı, şiddet eylemleri vb. gibi güven zedeleyici sosyal konular kötü yönetim nedeniyle Çin toplumunun bir güven kriziyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Çin toplumu kişiler arası ilişkiler (guānxì) bağlamında geleneksel olarak aile ve akrabalık bağları etrafında yapılandırıldığı için yabancılara karşı güvensizliğin ön planda olduğu bir toplumdur. Bu tür ilişkilerin ağırlıklı olması toplumsal güvenin zayıflamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda ÇKP, sosyalist ahlakı teşvik etmek ve vatandaşlar arasında güveni yeniden tesis etmek amacıyla yeni dijital yollar aramaktadır (Lin ve Trevaskes, 2020: 122).Dijitalleşmenin açtığı yeni olanaklardan yararlanarak Çin karakterli bir sosyalist toplum inşa etmek için Çin hükümeti, sosyal kredi sistemini alternatif bir yaklaşım olarak gündeme getirmiştir (Zhang vd., 2019:5). 2014 yılında yayımlanan “Sosyal Kredi Sisteminin İnşası için Planlama Ana Hattı” ile sosyal kredi sistemi gündem olmuş ve yeni tasarlanan bir kredi sistemi olarak algılanmıştır. Oysa Çin, ekonomik reformlarıyla beraber yolsuzluklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu yüzden de ekonomik reform ile birlikte sosyal kredi sistemi inşa süreci başlamış ve bu süreç dört aşamada gerçekleşmiştir.

2.1. İlk Aşama (1978- 1999)

Mao döneminde Çin planlı ekonomik sisteme yoğunlaşmış, tüm ekonomik faaliyetler merkezi ve zorunlu planlar dahilinde yürütülmüş, kredi yönetimi ile ilgili bir piyasa oluşturulmamıştır. 1978 sonrası dönemde Çin ekonomisi sanayi, tarım, ulusal savunma ve bilim, teknoloji alanlarında modernleşmeyi amaçlayan Dörtlü Modernleşme kalkınma politikaları ile gelişmeye başlamıştır. 1990 yılında borçlarla ilgili yayımlanan Devlet Konseyi bildirisinde sosyal kredi terimi ilk kez bir Devlet Konseyi belgesinde yer almış ancak bu terim bugün anlaşılan "sosyal kredi inşası" anlamına gelmemiştir (Zhang vd., 2019: 6). Çin'de büyük ölçekli sosyal kredi sisteminin inşası fikri, bankacılık sisteminden ilham alınarak ortaya atılmıştır (Vieweg, 2021:149). Sosyal kredi sisteminin inşasına yönelik yasal ve kurumsal bir düzenleme oluşturulmamıştır. Bu dönemde merkezi hükümet önemli ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Piyasa ekonomisine geçiş sırasında ortaya çıkan kitlesel göç ve özelleştirme ile zayıf pazar, stok fazlası, sanayi üretiminde yetersiz likidite, işletmeler arasında karşılıklı ödemelerin gecikmesi sorunları mevcut üretimin işleyişini ciddi şekilde etkilemiştir. (Zhang vd., 2019:4). Ekonomik sorunlar, sosyal kredi sisteminin inşasının ertelenmesini zorunlu kılmıştır. Bir sosyal kredi sisteminin inşası için ticari ve finansal sektör sorunlarının ele alınmasının öncelik olduğu fark edilmiştir. Kuşkusuz, sistem ile ilgili amaç ve çabaların çoğu ekonomik sorunları iyileştirmekle sınırlı olmuştur. Hükümetin kalıcı bir çözüm olarak bir kredi ekonomisi geliştirmesi ve tüketici kredilerini artırması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine 1997 yılında ÇKP'nin Çin Halk Bankasını görevlendirmesiyle, kurumsal kredi bilgileri için temel bir veri tabanı oluşturulmaya başlanmıştır (Lu, 2020:124).

2.2. İkinci Aşama (2000-2007)

2003 yılında ÇKP 16. Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Kurul Toplantısında toplumun kredi bilincini güçlendirme ve dayanağı ahlak, mülkiyet hakkı ve hukuk olan bir sosyal kredi sisteminin oluşturulması hedefi ortaya koyulmuştur (Zheng, 2008). Parti Merkez Komitesi ilk kez "sosyal kredi sistemi" kavramını önermiş, bunun üzerine de Merkezi hükümet, sosyal kredi sisteminin inşasına başladığını resmen ilan etmiştir (Xing ve Haibo, 2020: 321). 2006 yılında Çin Halk Bankası ulusal kredi derecelendirme bürosu olan “Kredi Referans Merkezi”ni kurmuştur

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

(Knight, 2021:239). Bu tarihten itibaren sosyal kredi sisteminin inşasına öncülük etmesi için görevlendirilen kurum Çin Halk Bankası olmuştur. Çin Halk Bankası tarafından geliştirilen ticari bankaların kişisel kredi bilgi veri tabanı sistemi dünyanın en büyük kişisel kredi bilgi veri tabanı haline gelmiştir.

2.3. Üçüncü Aşama (2007-2014)

ÇKP üyesi Zhou Yongkang 2006 tarihli Halkın Günlüğü (People's Daily) gazetesinde yayımladığı makalesinde “sosyal yönetim sistemi (shèhuì guǎnlǐ-social management system)” terimini önermiş; gözetim, erken uyarı ve acil yardım için kamu güvenliği platformunun inşasının her türlü sosyal istikrar sorununa çözüm olacağını savunmuştur (Zhou, 2006). Zhou'nun yolsuzluk nedeniyle ÇKP'den ihraç edilip ömür boyu hapis cezasına çarptırılması “sosyal yönetim sistemi” kavramının tepkilere yol açmasına neden olsa da sosyal kredi sisteminin devlet güvenlik sistemine entegre edilmesi hızlanmıştır (Cheng, 2016:218). Bunun üzerine 2007 yılında sosyal kredi sistemini oluşturmaya yönelik ilk somut adım 17 bakanın ve beş ulusal banka temsilcisinin katılım sağladığı “Sosyal Kredi Sisteminin İnşası Konulu Bakanlar Ortak Konferans sistemi” ile atılmıştır (Knight, 2021:239).

Sosyal kredi sisteminin uygulanabilirliğini kontrol etme amacıyla ilk kez bir modelleme olarak pilot bir uygulama oluşturulmuştur. 2010 yılında Jiangsu eyaletindeki Suining kentinde bireysel davranışı puanlayan toplu bir kredi sistemi (dàzhòng xìnyòng-mass credit) inşa edilmiştir (CreditShaanxi, 2014). Kent sakinlerine başlangıçta 1000 kredi puanı verilmiştir (Zhao, 2011). Hukuki, idari veya ahlaki normların ihlali, puan kesintisine neden olmuştur. Örneğin, alkollü araç kullanmak 50 puan, yalan yere suçlama ve iftira 100 puan ve banka kredisini geri ödememek 30 ile 50 puan olarak belirlenmiştir (Zhao, 2011). Suining hükümeti puan sistemini halka açık kayıt olarak oluşturmuş ve kuralları ihlal edenleri kara listeye almıştır. Puan kesintileri ve düşük puan alanlar hakkında yapılan işlemler kamuoyu ile paylaşılmıştır (Yan, 2010). Suining kentinde ilk kez denenen puanlama kredi sistemi, hükümetin vatandaşlarına davranışları ile ilgili puan vermemesi gerektiğinin vurgulanmasına neden olmuş ve bu tür uygulamaların hükümetin gücünün kötüye kullanılmasına neden olacağına endişelenen yerel ve uluslararası medyanın büyük bir tepkisiyle karşılaşmıştır. Suining pilot projesinin uygulandığı sürede puan hesaplama yöntemlerinin şeffaf olmaması ve düzenlemeler ile ilgili yetersiz prosedürler, sosyal kredi sisteminin de benzer sorunlar yaratacağına dair endişeleri artırmıştır. Yerel hükümet, tartışmalar nedeniyle sistemi revize ettiğini iddia ederek sistemi rafa kaldırmıştır. Böylece ilk kez denenen toplu kredi sistemi ulusal ve uluslararası kamuoyu tarafından sahiplenilmemiş, eleştiriler ile karşı karşıya kalmıştır. Bununla beraber sistemle ilgili eksikliklerin anlaşılmasını da sağlamıştır.

2.4. Dördüncü Aşama (2014-Günümüz)

Çin Devlet Konseyi 2014 yılında “Sosyal Kredi Sisteminin İnşası için Planlama Ana Hattı (2014-2020)” belgesini yayımlayarak sosyal kredi sistemi ile ilgili ilk kez kapsamı netleştirmeye çalışmıştır. Merkezi hükümetinin sosyal kredi sistemi tanımlamasına göre, sosyal kredi sistemi ticari sınırları, kişisel gizliliği korumak amacıyla güvenilir bir sistem kurma, toplumun güvenini güçlendirme, hükümet birimlerinin ve işletmelerinin dürüstlüğünü artırma, kredi bilgilerinin entegrasyonunu sağlama, ödül ve ceza sistemini desteklemek için yasalar ve standartlar sistemi oluşturma amaçlarını taşımaktadır (Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi, 2014). Belgede Çince zhēngxìn (finansal kredi) ve chéngxìn (güvenilirlik) sözcüklerinin her ikisi de sosyal kredi başlığı altında kullanılmıştır (Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi, 2014). Belgenin içeriğinin genel ve belirsiz ifadelerden oluştuğu görülmektedir. Kapsam netleştirilmemiştir. Belgenin içeriği

incelendiğinde geniş anlamda kredi bilgi sisteminin, dar anlamda sosyal kredi sisteminin oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

2015 yılında Çin Halk Bankası, pilot uygulamaları hayata geçirerek sosyal kredi sistemine ilham verebilmeleri için sekiz teknolojik işletmeye resmi lisans vermiştir. Her biri farklı veri kaynaklarına, puanlama yöntemlerine ve işlevsel hedeflere sahip olan bu şirketler, sekiz farklı kredi sistemleri oluşturmuştur (Sesame Credit, Kaola Credit, Qianhai Credit, Intellicredit, Sinoway Credit, Pengyuan Credit, China Chengxin Credit ve Tencent Credit) (Bach,2020:236). Online perakende devi Alibaba'nın kredi notu olan Susam Kredisi (Sesame Credit), en yaygın kullanılan ve en hızlı geliştirilen kredi sistemi olmuştur. Alibaba, tüketici bilgi veri tabanı sayesinde kredi puanlama sistemini kurmuş, online tüketici davranışı ve ahlaki yönlerini derecelendirerek her bir bireye 350 ile 950 arasında Susam Kredisi (zhima xinyong) puanı vermeye başlamıştır (Callahan, 2020: 297). Alibaba tarafından kullanılan algoritma; kredi geçmişi, kişisel bilgi, tercih, alışveriş alışkanlıkları ve kişiler arası ilişkiler bilgilerini kapsamaktadır (Chong, 2019: 294). Kullanıcıların kredi puanlarının kamuya açık olması kabul edilmiş ancak puanların kimlerle nasıl paylaşılacağına bilinmemesi ticari sır olarak saklanması uygulamasını devam ettirmiştir. İki yıllık bir deneme süresinin ardından bu sekiz teknoloji şirket kredi sistemlerine lisans alamamıştır. Bunun üzerine bu sekiz kredi sistemleri ile işbirliği halinde tek bir sistem olan Baihang Kredi Puanlama sistemi kurulmuştur (Guo, 2018).

2017 yılında sosyal kredi sisteminin uygulanmasını kolaylaştırmak için deneme amaçlı “model kentler” olarak Chengdu, Hangzhou, Huizhou, Nanjing, Rongcheng, Suqian, Suzhou, Wenzhou, Weihai, Weifang, Xiamen ve Yiwu seçilmiştir (Knight, 2021:251). Pilot sistem piyasa kredisinden esinlenmiş, her vatandaşın sürekli olarak nasıl davrandıklarının izlenmesini ve puanlanmasını hedeflemiştir. 2019 yılında kırk üçten fazla belediye ve bölgede sosyal kredi pilot uygulaması başlatılmıştır (Knight, 2021:250). Her bir bölge kendine özgü özelliklere sahip yerel sosyal kredi sistemi uygulamaktadır. Benimsenen farklı yaklaşımlara rağmen, tüm pilot uygulamaların ortak amacı güvenilir davranışı teşvik etmektir. Güvenilir davranış kuralları hem yasal kuralları hem de ortak sosyal normları içermektedir. Sosyal kredi sistemi kamuya açık veri paylaşımını desteklese de model kentlerde uygulanan pilot sistemler şeffaflıktan uzak olmuştur. Bireylere ve işletmelere nasıl puan verildiğine dair ayrıntılı bir şekilde bilgi paylaşımında bulunulmamıştır. Bu durum her kentte farklı uygulamalara ve kafa karışıklığına yol açmıştır. Pilot çalışmalar, merkezi düzeydeki zorlukların sistemin günlük uygulamalarına yansıdığını göstermektedir. Bu pilot projelerin etkinliğine ve verimliliğine bağlı olarak, sosyal kredi sisteminin yeniden yaratılması ve genişletilmeye çalışılması muhtemeldir.

3. SOSYAL KREDİ SİSTEMİ İNŞASININ TEMEL ÖZELLİKLERİ

Sosyal kredi sisteminin inşası Batı'daki kredi sisteminden çok farklı olarak tasarlanmıştır. Çin yetkilileri tarafından önerilen sosyal kredi sistemi, birçok gelişmiş ülkenin kredi puanlama sistemi ile tam olarak aynı değildir. Gelişmiş ülkeler genellikle sadece finansal kredi puanlamasına sahiptir ve benzer bir sosyal kredi uygulaması kullanmamaktadırlar. Bu yüzden de Çin'in kullanmayı amaçladığı sistem Batı tarafından ya anlaşılammakta ya da yanlış algılamalara neden olmaktadır. Çin'in dijital gözetleme ağı ve veri analizi teknolojisi kurma hedefi ortaya yeni çıkmamıştır. Devletin işgücünü ve iç göçü kontrol altına almayı hedeflediği hane halkı kayıt sistemi (hükou) ve sadece işverenin, hükümet yetkililerinin ulaşabildiği bir sistem olan Mao döneminde oluşturulan çalışma temelli sistem (dangàn) gibi vatandaşların takip edilmesine izin veren

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

uygulamalar geçerliliğini hala korumaktadır ve Çinli vatandaşlar bu sistemler sayesinde sosyal yardımlardan yararlanmaya devam etmektedir (Knight, 2021:247).

Çin hükümetinin 2014 yılında yayımladığı sosyal kredi sistemi hedeflerine ulaşmasına aracılık eden Planlama Ana Hattı; devlet bütünlüğü (kamu kurumlarında yolsuzlukla mücadele), çalışma bütünlüğü (iş ile ilgili sahtekarlığının azaltılması), toplumsal bütünlük (toplum içinde güvenin güçlendirilmesi) ve yargı güvenilirliği (mahkeme kararlarının uygulanması) olmak üzere dört alanda kredi inşasını kapsamlı bir şekilde teşvik etmek için tasarlanmıştır (Cabestan, 2021:69). Sosyal kredi sistemi kurulmasının amacı, tüm toplumun ahlak ve dürüstlük bilincini yükseltmektir. Ahlak ve otorite arasındaki yakın bağlantı, Çin'in Konfüçyüs geleneğinin¹ merkezinde yer almaktadır. Sosyal kredi sistemi ile yasalara, düzenlemelere, standartlara ve sözleşmelere dayalı hukuki bir yapılanma oluşturulması beklenmektedir. Yargı güvenilirliği, sosyal kredi sisteminin inşasının önemli bir içeriği olarak kabul edilmiş, güvenilir bir toplum yaratmanın yargı güvenilirliğini de beraberinde getireceği savunulmuştur.

Sosyal kredi sisteminin bir diğer özelliği de hem devlet hem de özel sektör kanalından desteklenmesidir. Devlet büyük ve karmaşık bir sistem projesine öncülük etse bile, işletmeci rolünü tam olarak üstlenmesi mümkün olamamıştır. Bu nedenle özel şirketleri cesaretlendirmek ve harekete geçirmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Teknoloji şirketlerinin imkanları ve hükümetin geniş veri tabanının uyumu sistemin işlemlerini kolay hale getirmiştir. Çin teknoloji şirketleri donanım ve yazılım konusunda eksikliklere sahip olsa da geniş veri tabanı vatandaşların ve işletmelerin izlenmesini ve kontrol edilmesini kolaylaştırmıştır. Bu sayede sistemin kurulmasının ve uygulanmasının önü açılmıştır.

Sosyal kredi sistemi sadece Çinli vatandaşlar için değil, aynı zamanda işletmeler için de piyasa düzenleme mekanizması olarak hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Çin hükümeti, ülke içi yolsuzluğa karşı daha geniş kapsamlı çabaların bir parçası olarak, tüm kurumlarda “Çift Rastgele, Tek Şeffaflık” (Shuāng suǐjī, Yī gōngkǎi) denetim sistemini uygulayarak insan faktörünün öznelliğini sınırlandırılmaya çalışmıştır (Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti, 2018). Bu sistemde, denetlenecek işletme ve denetçi rastgele eşleştirilmekte ve denetim sonuçları kamuya açıklanmaktadır. İyi kredi notuna sahip işletmelerin vergi oranlarının düşük tutulması, kredi koşullarının kolaylaştırılması ve daha fazla yatırım yapabilmelerinin teşviki gibi avantajlardan faydalanmaları öngörülmüştür (Zhang vd., 2019: 15). Sistem bir ana veri tabanı, bir kara liste sistemi ve bir kırmızı liste sistemini içeren üç bileşen üzerine kurulmuştur (Zhang ve Xu, 2002). “3+43+N”, ortak ödül ve ceza denetim sisteminin temelini oluşturmuştur (Zhang vd., 2019: 16). “3”, ülkenin 3 üst düzey belgesini ifade etmektedir. Bu üç belge, kırmızı ve kara liste tespiti, mahkeme kararlarının yerine getirilmesi, ortak ödül ve cezaların uygulanması, itiraz başvuruları,

¹ Konfüçyüs öğretileri toplum yapısını düzenleme ve yönetimi belirleme amacıyla oluşturulan ahlak temelli fikirler bütünüdür. Konfüçyüs'ün yaşadığı dönem toplumsal huzurun, düzenin, ahlakın çökmeye başladığı ve geleneklerin önemsenmediği bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Bunun üzerine Konfüçyüs, yönetimin başarılı olması, toplumsal düzenin yeniden sağlanması, toplumsal ahlakın yeniden kazanılması için bildiklerini ahlak öğretisi çerçevesinde öğrencileriyle paylaşma yoluna gitmiştir (Tracy, 2005:38). Ren (insan sevgisi), xiao (hayırlı evlat olmak), li (kurallara uymak), zhong yong (aşırıktan kaçınmak), zheng ming (bulunulan mevkiye uygun davranışlar içinde olmak), yi (doğru dürüst olmak), zhi (bilgili olmak), li zhi (akılcı olmak), zhong (sadakat), shu (bağışlayıcı olmak), yong (cesur olmak), tian (yaratıcı gök), tian ming (kader), tian dao (evrenin düzeni) yerine getirilmesi gereken ahlaki ilkelerdir (Okay, 2017: 29-42). Bu ilkeleri yerine getiren kişi erdemlidir. Erdemli kişi ideal insandır aynı zamanda iyi bir yöneticidir.

kredilerin yenilenmesi, kırmızı ve kara listelerin kaldırılması ile ilgili esasları netleştirmiş ve çeşitli bölgelerde çalışmanın uygulanmasına esas teşkil etmiştir (Zhang vd., 2019: 16). “43”, 43 ulusal bakanlığın ve komisyonun işbirliği ile ortak ödül ve ceza mutabakatını imzaladığı anlamına gelmektedir (Zhang vd., 2019: 16). "N", çeşitli yerel dernekler ve sivil kuruluşlar tarafından oluşturulan ortak ödül ve cezaların temelini ifade eder (Zhang vd., 2019: 16). Çin'in bir sosyal kredi sistemi kurması için temel sistem mantıklarından biri, çeşitli itibar mekanizmalarının rolünü artırarak piyasadaki ve sosyal alandaki bilgi kirliliğini azaltmak ve örnek vatandaş davranış modeli yaratmaktır.

Sosyal kredi sisteminin ana mekanizmasını kara ve kırmızı listeler oluşturmaktadır. Mevcut ticari düzenlemeleri ihlal eden işletmelerin ve bireylerin listesi kara liste olarak yayımlanmaktadır. Genel olarak kara listenin geçerlilik süresi 2 ile 5 yıl arasındadır, ancak güvenilmeyen kişi yükümlülüklerini yerine getirirse veya güven vermeyen davranışını gönüllü olarak kendiliğinden düzeltirse, mahkeme kara listedeki bilgilerini süre dolmadan kaldırabilme yetkisine sahiptir (Sun, 2017). Sistem, herhangi bir kişinin herhangi bir yerde dürüst olmayan bir davranışı ile karşılaşılması halinde her yerde dürüst olmadığı kabul edilmesinin ve kısıtlanmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. 2019 yılı itibarıyla geleneksel dolandırıcılıklara ek olarak, bazı bölgelerde ulaşım araçlarından metroda yemek yenilmesi (Bai, 2019), yayaların kırmızı ışıkta geçmesi (Zheng, 2019) gibi davranışlar da sosyal kredi sisteminde çeşitli hizmetlerden yararlanmalarına örneğin uçak bileti rezervasyonu yapabilmelerine engel olarak düzenlenmiştir. Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonunun 2019 yılı resmi verilerine göre, sahtekarlık nedeniyle 26,82 milyon kişinin uçak bileti ve 5,96 milyon kişinin hızlı tren bileti almasına izin verilmemiştir (Xinhua, 2019). Zhejiang Eyaletinde Yenilmezler filminde kara listeye alınanların isimleri filmde önce liste halinde gösterilmiştir (Koetse, 2019). Kırmızı listeler ise tam tersi, yasalara uyan işletmeleri ve bireyleri kaydetmektedir (Liu, 2019: 24). 2008 Sichuan depremi gibi büyük afetler olmadıkça, Çinlilerin hayır kurumlarına bağış yapma ve gönüllü çalışmalara katılma oranları genellikle çok düşüktür. Kişiler arası ilişkiler ağı içinde arkadaşlara, akrabalara ve tanıdıklara güvenilse bile, bir yabancıya kefil olma konusunda ciddi bir isteksizlik hakimdir. Bu yüzden de gönüllü kan bağı, bağış, toplum gönüllülüğü gibi sosyal hizmetler olumlu bir değerlendirme olarak ödül kategorisine yerleştirilmiştir. Sosyal kredi sisteminin kamuya açık hale getirilmesi amaçlanmış, listeler ulusal kredi bilgi paylaşım platformu "Credit China" web sitesinde utandırma ve isimleri duyurma amacıyla halka açılmıştır (Liu, 2019:30). Ayrıca güvenilir kişilere karşı uyarılar çevrimiçi platformlar, gazeteler ve reklam panoları aracılığıyla da yapılmaktadır.

4. SOSYAL KREDİ SİSTEMİNİN KURULMASINDAKİ SORUNLAR

2018 yılında ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence bir konuşmasında Çin'i insanların hayatlarını kontrol etmek için "sosyal kredi puanlama" sistemi kullanmakla suçlamış ve hatta sistemi "Orwellian" olarak nitelendirmiştir (US Embassy, 2018). Son zamanlarda öne sürülen “dijital Leninizm” teorisi, Çin'in otoriter rejiminin bir gözetim toplumu inşa etmeyi amaçladığını iddia etmiştir (Heilman, 2016:18). Çin, dijital altyapı yoluyla yalnızca dijital otoriterlik veya dijital Leninizm biçimlerini ihraç etmekle kalmamakta, aynı zamanda hükümetlerin toplumları bastırmak için teknolojiyi nasıl kullanabilecekleri konusunda bir Çin modeli ortaya koymaktadır. Bunun yanında Batının sert eleştirileri ve Çin toplumunu algılamadaki farklılıkları üzerinden Netflix dizi film platformunda gösterilen Black Mirror dizisinde, Çin'in gözetim devletinin doğası sistemden farklı tasvir edilmektedir. Mevcut sistemin sınırları yeterince çizilmemiş olsa da, ceza ve ödül uyarınca oluşturulan kara ve kırmızı listelerden ibarettir. Genel olarak sosyal kredi sistemini Çin

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

toplumu, siyasi ve kültürel değerleriyle bağdaştıramayan Batı gibi gizliliği ihlal eden bir sistem olarak algılanmamaktadır. Çinli vatandaşlar sosyal kredi sistemi olmadan da hükümetin hane halkı kayıt (hüköu) ve çalışma temelli (dàngàn) sistemleri ile veri tabanı oluşturduğunu bilmektedir. Hane halkı kayıt sistemi tüm hane halklarının kaydedilmesini, böylece devletin kentsel ve kırsal bölge sakinlerini sınıflandırması ile eğitim, sağlık ve barınma gibi temel ihtiyaçlar için farklı kriterler uygulamasını sağlayan bir mekanizma olarak kabul edilmiştir (Knight, 2021:247). Çalışma temelli sistem ise, her çalışan vatandaş için okul performansından başlayarak çalışma hayatıyla birlikte işverenine devredilen ve sürekli güncellenen çalışma dosyasıdır. Notlar, harcama alışkanlıkları, sosyal çevre, yasal anlaşmazlıklar ve temel olarak bir işverenin çalışanları hakkında bilmek isteyebileceği bütün bilgileri içermektedir (Knight, 2021:247).

Çin'de model kentlerde uygulanan farklı pilot sosyal kredi girişimleri, sosyal kredi sistemi ile ilgili eleştirileri de açığa çıkarmaktadır. Sosyal kredi sisteminin inşasındaki eleştirilerden birincisi; yerel yönetim verilerinin tahrif edildiği, hukukun üstünlüğü ilkesinin olmadığı, eksik yasaların olduğu, yasaların ve düzenlemelerin öneri olarak görüldüğü, orantısız yaptırımların uygulandığı, hükümet yönetim sürecinin şeffaf ve net olmadığı ve hükümet denetiminin zayıflığının güvenilirliğini de zedelediği yönündedir. Hukukun üstünlüğü ilkesinin bu sistemde Çin tarafından benimsenip benimsenmediğine dair şüpheler ortaya çıkmıştır. Sosyal kredi sisteminin düzenlediği cezaların ardındaki ilke, bir yerde güven bozulursa, her yerde kısıtlamalar uygulanır şeklindedir (Xinhua, 2016). Rogier Creemers, cezanın arkasındaki ilkenin "orantısız yaptırımlar" olduğuna dikkat çekmiştir (2018:13). Hukukçular, Çin hükümetinin hukukun üstünlüğü ilkesini geniş kapsamlı, keyfi ve orantısız cezalara dayanan güven kuralı ile değiştirmeye çalıştığını savunmaktadır (Chen vd., 2018). Sosyal kredi sistemi hakkında kapsamlı bilgi sahibi olabilmek için Çin'in Batıdan farklı hukuk algısını da anlamak gerekmektedir. Mevcut Çin hukuk sistemi, yasaları ahlaki bir rehber olarak gören Konfüçyüs öğretilerinden oluşmaktadır. Hukukun üstünlüğü Batı'da devlete karşı bireysel hakların korunması olarak işlev görürken; Çin'de geleneksel olarak kolektif haklar, bireysel haklara göre öncelikli kabul edilmektedir. Bu görüş, ÇKP'nin meşruiyetini ve bekasını sağlamak için halkın çıkarlarıyla da uyumlu olması gerektiği hususunu göz ardı etmesine neden olmaktadır. Partinin görüşüne göre, hukuk, tam olarak uygulanması gereken kurallar bütününden ziyade toplumun yönetilmesini kolaylaştıran bir araçtır. Sosyal kredi sistemi tarafından cezalandırılan davranışların çoğu aynı zamanda mevcut yasalar tarafından düzenlenmiştir. Sosyal kredi sisteminin gelecekte uygulanabilirliğini ve devamlılığını sağlayacak faktör, geçerlilik boyutundan öte meşruiyet boyutudur. Sosyal kredi sistemi şeffaf bir şekilde kamuya açık veri paylaşımını desteklediği savunmuştur, ancak pilot uygulamalarda kamu ile veri paylaşımının yapılmaması, sistemin itibar toplumu inşa etme çabasının başarısızlığının vurgulanmasına ve sistemin meşruiyetinin sorgulanmasına neden olmuştur. Farklı sistemler hem ödülleri hem de yaptırımları içerse de ödüller yasa dışılığı engelleme, yaptırımlar yasaları çığnemekle doğrudan ilgilidir.

Sosyal kredi sisteminin teorik kısmı ile uygulama kısmı arasındaki tutarsızlık da önemli eleştirilerden biridir. Çin'de sosyal kredi sisteminin uygulanması ve yorumlanması da kentten kente büyük farklılıklar göstermektedir. Her biri farklı veri kaynaklarına, puanlama kriterlerine, değerlendirme biçimlerine, normatif sonuçlara ve teknolojik uygulamalara sahiptir. Bu yüzden de bölgesel kredi sisteminin gelişimi düzensiz olmaktadır. Henüz ortak ve kurumsallaşmış bir sistem oluşturulamamıştır. Ana Hat ilan edildiğinde 2020 yılında sosyal kredi sisteminin ulusal düzeyde uygulanır hale gelmesi amaçlanmış, ancak salgın nedeniyle şu ana kadar ülke çapında bireyler için genel bir kara ve kırmızı listeleme sistemi başlatılamamıştır. Sadece bölgesel uygulamalar üzerinden sistem yürütülmeye çalışılmaktadır. Tüm sosyal kredi düzenlemelerinin uygulanmasının

zorluğu ve Çinli yetkililerin belirli cezaları gevşetmeye yönelik ekonomik ve siyasal kazanımları güvenilir eylemlerin tamamının soruşturulmasına ve cezalandırılmasına engel olmaktadır. Bu durumda uygulamada daha esnek bir sosyal kredi sistemi yürütülmektedir (Ding ve Zhong, 2021:640). Örneğin; Planlama Ana Hattında online ürünlerin kalite denetimlerinin arttırılacağı ve sahte ürünlerin e-ticaret üretimi ve satışı, yanlış reklam, hizmet sözleşmelerinin ihlali ve diğer dolandırıcılık davranışlarının sıkı bir şekilde araştırılacağı kabul edilmiştir (Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi, 2014). Bu tür olumsuz davranışların sıkı bir şekilde araştırılması, Çin'deki en büyük e-ticaret platformu olan dünyanın en büyük fikri mülkiyet ihlallerinden birini yapan Taobao'ya ve doğrudan Çin'e mali açıdan zarar verecektir (Prud'homme ve Zhang, 2019:211).

Sosyal kredi sisteminin inşasındaki eleştirilerden üçüncüsü, devletin kontrol kapsamını genişletmek için dijital teknolojiyi kullanabileceği, böylece devletin iktidarının kapsamı dışında kaldığı düşünülen alanlarda da söz sahibi olabileceğidir. Kara listede yer alanların yakınlarının da eylemlerinin etkilenebileceğinden örneğin ebeveynlerinin eylemleri nedeniyle belirli okullara girmesi engellenen çocuklar gibi herhangi bir yanlış yapmamış olanların cezalandırılacağından endişe edilmektedir (Dai, 2019:1470). Özellikle ebeveynlerinin kusurlarından etkilenmemesi gereken çocukların ayrı bireyler olarak tanımlanmaması sosyal kredi sisteminin sorgulanmasına neden olmaktadır.

Bununla birlikte yasal sistemleri zayıf olan ülkelerin Çin'in sosyal kredi sistemine benzer bilgi paylaşım platformlarını Çin'den ithal edilen teknoloji ile gerçekleştirmeye çalıştıkları bilinmektedir. Örneğin Venezuela'da Maduro rejimi, bireylerin işlemlerini izleyecek ulusal kimlik kartı, ödeme sistemi ve veri tabanı oluşturmak için ZTE ile sözleşme imzalamış, bu sözleşme Maduro'nun gerçek amacının Çin'in sosyal kredi sistemini Venezuela'nın da uygulama niyetinde olduğu yönünde algılamaya neden olmuştur (Berwick, 2018). Nijerya da Çin'den ilham alan siber güvenlik kanununu uygulamaya başlamıştır. Kasım 2019'da kanunu desteklemek için konuşan Nijerya Devlet Başkanının eşi Aisha Buhari, “Çin sosyal medyada 1,3 milyardan fazla insanı kontrol edebiliyorsa, Nijerya'nın sadece 180 milyon insanı kontrol etmeye çalışmaması için hiçbir neden göremiyorum” demiştir (Adebulu, 2019). Çin; kıtalararası denizaltı kablo projelerinin planlanması ve uydu geçiş yollarının iyileştirilmesi dahil fiber optik kablolar, hücresel kuleler, internet ve telekomünikasyon bağlantıları geliştirmeyi, akıllı kentlerin kurulmasını, yapay zeka, bulut bilişim veya tanıma/gözetim teknolojisi yeteneklerinin kurulmasını, e-ticaret gibi dijital hizmetlerini Kuşak ve Yol girişiminin bir parçası olarak 2015 yılından beri Dijital İpek Yolu himayesi altında ihraç etmektedir. Singapur, Çin'in yüz tanıma teknolojisini sokak kameraları ağında kullanmayı seçmiş (Hiebert, 2020: 409); Dubai, video gözetimi ve yüz tanıma teknolojisiyle suçu azaltmak için bir proje olan “Polissiz Polis” programını başlatmıştır (Mahoney, 2021). Zambiya İletişim ve Ulaşım Bakanı Brian Mushimba, dezenformasyonla mücadele etmek için Google ve Facebook'u yasaklama tehditlerini içeren internet yönetişimi için Çin modeli çağrısında bulunmuştur (Prasso, 2019). Myanmar'ın 2021 yılı askeri darbesinin ardından önerilen yeni siber güvenlik kanunu taslağı, cuntaya bireylerin verisine erişme, erişimi kısıtlama veya askıya alma konusunda geniş yetkiler veren Çin Siber Güvenlik Kanununun benzer ilkelerini barındırmaktadır (Human Right Watch, 2021). Çinli şirketler (özellikle Huawei, Hikvision, Dahua ve ZTE), 63 ülkeye yapay zeka gözetim teknolojisi sağlamakta, bu ülkelerden 36'sı Kuşak ve Yol Girişimi'ne imza atarak Çin'in dijital teknoloji ihracatını kabul eden ülkeler arasında yer almıştır (Feldstein, 2019). Hindistan ile özellikle Kuşak ve Yol üzerinden rekabeti arttıkça Çin; Belize, Ekvador, Gine, Nepal, Pakistan gibi ülkelerde veri ileten sınır ötesi optik kablolar kurmaya başlamıştır (Patrick ve Feng 2018). 2019 yıllık raporuna göre Huawei, İspanya, Almanya, Kuveyt, Rusya, Brezilya, Peru, Hindistan gibi 100'den fazla ülke ve bölgeye dijital hizmetler sağlamıştır (Huawei Annual Report,

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

2019). Çin'in kendi modelini yaratırken bu modeli ve bu modele ulaşımı sağlayan dijital teknolojiyi de ihraç etmesi Batının sürekli gündeme getirdiği derin endişelerindedir.

5. ÇİN'İN SOSYAL KREDİ SİSTEMİNİ DESTEKLEYEN UYGULAMALARI

Yıllar boyunca ÇKP, veri yönetim yapısının entegrasyonunu bir politika önceliği olarak görmüştür. Ekim 2017'de ÇKP Kongresi'nde konuşan Xi Jinping, Çin'i bir "siber süper güce" dönüştürme planını kamuoyuna açıklamıştır (Xinhua, 2017). 2020 yılında salgın ile beraber Çin; 5G, büyük veri tabanı merkezi, yapay zeka, yüz tanıma ve gözetim teknolojisi dahil olmak üzere yeni tip altyapı projelerine yatırım yapılmasının gerekliliğini anlamıştır. Karayolu, demiryolu, liman, havaalanı, enerji santralleri, barajlar gibi eski tip altyapıdan farklı olarak, yeni tip altyapı yatırımlarının büyüme üzerinde daha büyük bir etkisi olduğu bilinmektedir. Ayrıca, yeni tip altyapı yatırımları, Çin'in Dijital İpek Yolu girişimiyle de yakından bağlantılıdır. Çin; Ulusal Bilgi Teknolojisi Geliştirme Stratejisi (The Development Strategy of National Information Technology), Çin Malı 2025 (Made in China 2025) ve Çin Standartları 2035 (China Standards 2035) gibi endüstriyel politikalarla birlikte Dijital İpek Yolu girişimine uyumlu olarak dijital dönüşüm için özenle çalışmakta ve ulusal bir teknoloji sektörü oluşturmaya yatırım yapmaktadır (Keane, 2020:307). Çin, üretim anlamında ucuz işgücü pazarı olarak değil aynı zamanda tasarımında da söz sahibi olduğu yüksek kaliteli ve rekabet edebilir bir pazar halini almayı planlamaktadır. Bu amaçla, son zamanlarda Çin jeopolitik rakiplerinden, özellikle de ABD'den daha fazla teknolojik güç olma niyetiyle hareket etmektedir.

Çin hükümeti kendi sınırları içindeki bilgi alanını yönetmekle yetinmeyip küresel bilgi ortamı üzerindeki etkisini yeni stratejiler, kanunlar ve teknolojiler hazırlayarak oluşturmaya çalışmaktadır. İnternet bağlantısının kuruluşuna izin verdikten sonra, ÇKP'nin yönetimini tehlikeye atabilecek içerikleri kısıtlayan "Büyük Güvenlik Duvarı" ile interneti dünyanın geri kalanından izole ederek kontrol altına almıştır. Büyük Güvenlik Duvarı, belirli içerik ve internet siteleri için IP (İnternet Protokolü) engelleme, anahtar kelime filtreleme ve sanal özel ağ (Virtual Private Network-VPN) kullanımını yasaklama gibi mekanizmaları içermektedir (Callahan, 2020:279). Bu arada, Çin'in taleplerine uymayan uygulamalar ve internet siteleri önemli bir sansürle karşı karşıya kalmaktadır. Çinli yetkililer, Google, Facebook, Youtube, Twitter gibi yasaklanan büyük internet şirketlerine sansür politikalarıyla işbirliği yapmaları için baskıyı artırmıştır (Callahan, 2020: 286). Çin internet platformları, internet şirketlerine lisans veren ve tüm internet içeriğini denetleyen Çin Siber Uzay İdaresi (CAC) tarafından izlenmekte ve kontrol edilmektedir, böylece Çin'in internet üzerindeki kontrolü merkezileştirilmiş, sosyal medya şirketlerinin kullanıcıları gerçek isimleriyle kaydetme yükümlülükleri ortaya çıkmış, yasaklı içeriğin yayınlanmasının derhal durdurulması için çalışmalar hızlanmıştır (Robert, 2018:107). Bu arada 2016'dan bu yana, kendilerini küçük pembeler Little Pink (xiǎo fēnhóng) olarak tanıtan çoğunluğu kadınlardan oluşan Çin milliyetçileri İngilizce konuşulan çevrimiçi forumlarda Xi Jinping'in politikalarını ve ÇKP'yi eleştirenlere cevap vermektedir (Cabestan, 2021:68). 2019 yılında Çin Siber Uzay İdaresi, ilgili yasaları ve düzenlemeleri ciddi şekilde ihlal eden internet bilgi sağlayıcılarının ve kullanıcılarının sosyal kredi sisteminin kara listesinde yer alacağını belirten bir düzenleme de duyurmuştur (Yasal Günlük, 2019).

2017 yılında tüm çevrimiçi verinin yerel sunucularda saklanmasını amaçlayan yerel veri koruma rejimi olan ilk Siber Güvenlik Kanunu yürürlüğe girmiştir (Guerrier, 2021:147). Çin'in mevcut veri koruma rejiminin temeli, bu kanun ile oluşturulmuştur. Bu kanun dijital ekonomi, veri

güvenliği, şifreleme, içerik yönetimi ve altyapı gibi geniş bir mücadele alanını kapsamaktadır. Kişisel verilere Çin hükümetinin belirli koşullarda erişilebileceği düzenlenmiştir. 2021 yılında Veri Güvenliği Kanunu, Siber Güvenlik Kanununun tamamlayıcısı olarak yürürlüğe girmiştir. Kişisel bilgilerin ayrıntılı bir tanımını sunmakta ve hassas kişisel bilgiler kavramına açıklık getirmektedir (Veri Güvenliği Kanunu, 2021). Çin Siber Uzay İdaresi (CAC) tarafından zorunlu güvenlik değerlendirmesi nedeniyle Çin vatandaşlarının ve Çinli şirketlerin kişisel verilerinin Çin'den daha düşük veri güvenliği standartlarına sahip ülkelere aktarılamayacağı şart koşulmuştur (Veri Güvenliği Kanunu, 2021). Bu kanunla beraber kişisel bilgilere erişimde kamu kontrolü artmıştır. ÇKP'nin, teknoloji şirketleri üzerindeki etkisini önemli ölçüde derinleştirdiği açıktır. Alibaba, Baidu, Tencent, Xiaomi, iFlytek dahil olmak üzere teknoloji şirketleri parti şubeleri kurarak ÇKP'nin ülke içindeki etkisinin ve kontrolünün artmasını da hizmet etmektedir (Wong, 2021:135).

Çin'in ilk ulusal video gözetim Tianwang (Skynet) programının ortaya çıkışı, adaletin kaçınılmazlığına ilişkin bir Çin deyimine dayanmaktadır (Tiānwānghuīhuī, shū'ěr'bùlòu - 'cennetin ağı geniştir, ancak hiçbir şey ondan kaçamaz') (Shen, 2020:146). Skynet, Terminatör filmlerinde insanlığı yok etme amacına sahip gelişmiş bir yapay zeka sistemidir. 2021 yılı itibarıyla Skynet sisteminin 415,8 milyon CCTV kamerası ile kitlesel gözetleme ve yüz tanıma sisteminin aktif olarak kullanıldığı bilinmektedir (Bischoff, 2021). Sharp Eyes (Xuěliàng kelimenin tam anlamı "kar-parlak") Çin hükümeti tarafından 2015 yılında Çin'in tüm kamu alanlarını ve kilit endüstrilerini kapsayan bir gözetim projesidir. Sharp Eyes, Kültür Devrimi döneminde kullanılan 'Büyük halk kitlelerinin gözleri kar gibi parlıyor' (Qúnzhōng de yǎnjīng shì xuěliàng de) teriminden türetilmiştir (Shen, 2020:147). Güvenli kentler yaratmayı amaçlayan Çin'in, güvenlik kameraları aynı zamanda sosyal kredi sisteminin önemli dijital gözetim teknolojisini oluşturmaktadır.

Çin'in küresel bir güç olarak ortaya çıkması ve ABD'nin siber yeteneklerine ulaşma çabası siber alanı yeniden şekillendirmiştir. Gelişen interneti, istihbarat yapısı, askeri yetenekleri ve küresel yönetişime yaklaşımı ışığında Çin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak daha iddialı bir dış politika izlemeye başlamıştır. Çin hükümeti tarafından son yıllarda önerilen dijitalleşme ile ilgili politikalar, ülke içinde sosyal kontrolün sağlanması ve ülke dışında muhalefetin bastırılması için güçlü araçlar haline gelmiştir. ÇKP gelişen dijital otoriterliği ile birlikte yüz ve ses tanıma, yapay zeka, gözetleme, istihbarat ve 5G gibi en son tasarladığı teknoloji uygulamalarında küresel bir lider olmayı ulusal bir öncelik haline getirmiştir. Bu doğrultuda siber yönetim mimarisini tüm dünyaya ihraç etmektedir. Çin; dijital haklar, özel alan ve veri toplamada yeni normlar belirlemekte ve otoriter bir ortam oluşturulması için yasal çerçevelerin ve sansür tekniklerinin nasıl kullanılacağına dair kendine özgü bir Çin modeli oluşturmaktadır. Bununla birlikte ülke içinde ÇKP'nin jeostratejik hedeflerini destekleyerek nüfuz alanını artırmakta, parti devleti liderliğinin sorgulanmasını engellemektedir. Bu sayede sosyal kredi sisteminin uygulanmasının meşruiyet kazanması da kolaylaşmaktadır.

6. SALGININ KONTROLÜNDE SOSYAL KREDİ SİSTEMİ

Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan kentindeki canlı vahşi hayvan pazarı kaynaklı olduğu iddia edilen 2019 yılının aralık ayında ortaya çıkan koronavirüs (Covid-19), öncelikle Çin'i ve Asya bölgesini etkileyen bölgesel bir salgın olarak kabul edilmiştir. Çin; şehrin toplu taşıma araç, tüm giden uçuş ve tren seferlerinin askıya alınması da dahil olmak üzere salgının merkez üssü olan Wuhan'da sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir. Kent içindeki otobüs, metro ve feribot yasağı ardından özel araçları da kapsayacak şekilde hareket özgürlüğünü kısıtlamıştır. Çin devlet medyası,

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

durumun ciddiyetini vurgulamak ve acil durum seferberliğinin meşruiyetini korumak için sıklıkla askeri sloganlar kullanmıştır (Brown, 2021:205). Çin'de afet yardımı ve kriz yönetimi başta olmak üzere birçok sivil meselede savaş anlatıları yaygın olarak kullanılmaktadır (Zhang, 2015:88). Salgına karşı topluluk seferberliği, kapsamlı bir savaş anlatısıyla desteklenmiştir. Hükümet, sınırlama kampanyası (zuji zhan), topyekün savaş (zongti zhan) ve halk savaşı (renmin zhanzheng) terimleri ile halk sağlığı mücadelesi başlatmıştır (Qin, 2020). Wuhan'daki yerel hükümet tarafından yayımlanan hükümet belgeleri “Savaş Zamanı Direktifleri” olarak tanımlanmıştır (He vd., 2020: 252). 26 Ocak'ta Xinhua Haber ajansı, Çin'in ülke çapında savunmayı güçlendirdiğini, insanların sağlıklarının öncelik olduğunu ve mutlaka savaşı kazanacağını yazmıştır (Xinhua, 2020b). Şubat ayında Wuhan Kadınlar Hapishanesinden serbest bırakılan bir mahkumun Covid-19 olmasına rağmen Wuhan'dan ayrılıp Pekin'e girmesi olayı kamuoyunda önlemlerin yetersiz olduğuna dair büyük endişe yaratmış ve önlemleri tartışmaya açmıştır (Xinhua, 2020a). Çin hükümeti 10 Mart'ta Çin'in salgınla mücadeleyi kazandığını duyurmuştur. Çin'in kuruluşundan bu yana devlet-toplum ilişkisi, sosyal disiplin gösteren ve işbirliğini kabul eden vatandaşların itaatıyla karakterize edilmiştir (Huang ve Yang, 2002). 1954 yılında ÇKP'nin kentlerdeki meşruiyetini korumak amacıyla kurulan kent sakinleri komiteleri topluluklar olarak yeniden adlandırılmış ve daha büyük bir gözetim rolü üstlenmiştir (Feng ve Qian, 2021:31). Sıkı önlemler, toplu seferberlik, Wuhan'ın tam kapanması, kentler arası yardım Covid-19 salgınının Çin'de yayılmasını durdurmada etkili olmuştur. Özellikle, sıkı toplum karantinası 2003 SARS krizi sırasında Çin'in denemiş olduğu ve toplum üzerindeki otoriter devlet denetimi tarzına uygun bir önlem olarak Covid-19 salgını sırasında da uygulanmıştır (Zhong ve Lu, 2018). Xinhua, Çin'in salgınla mücadelesinin hangi bölümünün en etkileyici olduğunu soran bir anket yayımlamıştır. Seçenekler arasında “fedakarlık ruhu”, “Çinliler arasında dayanışma” ve “modern teknolojinin kullanımı” yer almıştır (Hernandez, 2020). Salgın ile mücadele sırasında sosyal kredi sisteminin kapsamı genişlemiştir. Covid-19 ile mücadeleye katkı sağlayan şirketler ile acilen ihtiyaç duyulan tıbbi cihazları üreten ve bağışlayan şirketlere ödüller verilmiştir (Morris, 2020). Gönüllü olarak yardım eden bireyler ve sağlıkçılar ortak teşvik listesinde listelenmiş ve idari, ticari ve sosyal olarak teşvik edilmiştir (Jiangsu İl Kalkınma ve Reform Komisyonu, 2020). Salgın sırasında suç işleyen, belirli düzenlemeleri ihlal eden bireyler ve şirketler; seyahat geçmişinin gizlenmesi, temel malzemelerin fiyatlarının yükseltilmesi, sahte veya standartların altında tıbbi ekipman yapılması ve satılması, karantina yükümlülüklerine uyulmaması vb. gibi ihlallerden dolayı cezalandırılmıştır (CreditChina, 2020). Salgın nedeniyle gelir kaynaklarını kaybedenlerin ödeyemedikleri faturalar sosyal kredi notunu olumsuz etkilememiştir (Jiangsu İl Kalkınma ve Reform Komisyonu, 2020).

Covid-19 ile mücadelenin 2003 yılında ortaya çıkan SARS salgını ile mücadelesinden farklı olmasının en önemli nedeni Çin'de yeni bilgi teknolojisinin ortaya çıkmasıdır. Hangzhou'da tanıtılan ve daha sonra ülke çapında kullanıma sunulan ilk renk kodlu QR sağlık sistemi, kullanıcıların ulusal kimlikleri, elektronik sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik kartları ve finansal kredileriyle bağlantılı olan Alipay mobil uygulaması tarafından üretilmiştir (Feng ve Qian, 2021:37). İnsanlara sağlık durumlarını gösteren bir renk kodu atanmaktadır. Yeşil kod, kamusal alanlarda sınırsız hareket, sarı kod yedi gün boyunca kişinin kendisini karantinaya alması ve kırmızı kod ise iki haftalık karantina anlamına gelmektedir (Feng ve Qian: 2021:31). Böylece virüs bulaşma risklerini azaltmak için temassız kontroller yapılmıştır. Yunnan Eyaleti, insanların halka açık yerlere girdiklerinde QR kodlarının taranmasını; Nanjing, taksiye binen herkesin kimlik göstermesini ve iletişim bilgilerini sisteme girmesini talep etmiştir (Zhong ve Mozur, 2020). Teknoloji şirketleri, Covid-19 vakaları ile ilgili ve devlet tarafından tutulan verilere kolaylıkla ulaşabilmekte ve sistem, kullanıcıların uçakta, trende veya otobüste pozitif çıkan kişilerle yakın

temasa girip girmediğine dair alarmlar gönderebilmektedir (Zhong ve Mozur, 2020). Özellikle bilim ve teknoloji, hastalıklarla mücadelede hayatı daha kolay ve güvenli hale getiren en güçlü araç olarak kabul edilir hale gelmiştir. Çin'in yeni normal, kitlesel gözetim, istihbarat takibi ve internet sansüründen sosyal kredi sistemlerinin kullanımı, artırılmış veri toplama yetenekleri, sivil özgürlüklere yönelik ihlaller şeklinde ortaya çıkmış, Çin söylem gücünü kuvvetlendirerek sistemle ilgili tartışmaların sonlanmasına neden olmuştur. Covid-19 salgını, makul bir bahane sağladığı için toplu gözetimin ve sansürün normalden daha da sert uygulanmasını hızlandırmıştır. Çin hükümeti krizdeki katı önlemlerini haklı çıkarmaya çalışırken, aşırılıkların yeni norm haline gelmesini de sağlamıştır.

DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ: E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

7. SONUÇ

2014 yılında Çin hükümetinin güveni teşvik etmek ve sahtekarlığı azaltmak için tasarladığı itibara dayalı sosyal kredi sisteminin kurulması planı, gözetim devleti inşa etme endişesini de beraberinde getirmiştir. Ancak gözetim devleti inşa etme endişesi ile ilgili eleştiriler, sosyal kredi sisteminin özünün anlaşılmasını engellemekte ve yanlış anlamalara yol açmaktadır. Sosyal kredi sistemi fikrinin ortaya çıkışı ekonomik güvenilirliği teşvik etmek ve finansal kredi sistemini güçlendirmek olmuştur. Çin’de kredi kartı kullanımının sınırlılığı, parti elitlerinin mobil ödeme ve e-ticaret sayesinde büyük veri kaynakları oluşturmasını kolaylaştırmaktadır. Bu sırada ödül mekanizması ile çalışan kırmızı listeler ve ceza mekanizması ile işleyen kara listelerin oluşturulması ile vatandaşların ve işletmelerin eylemlerinin kontrol altına alınması ve toplumda güven ortamının yeniden kurulması beklenmiştir. Bu sistem Konfüçyüs geleneğini ahlaki bir rehber olarak ele alan kendine özgü Çin hukuk anlayışı ile de örtüşmektedir.

Sosyal kredi sisteminin başlangıcından bu yana hükümet, çeşitli pilot programlarının avantajlarını ve eksikliklerini araştırmak için farklı kentlerde farklı uygulamalara başvurmuştur. Bununla birlikte model kentlerde uygulanan pilot sistemler, puanlama üzerinden ilerlediğinden maksimum veri analizinin imkansız olduğu ve vatandaşların endişelerini artırdığı sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır. Sosyal kredi sisteminin toplum üzerindeki endişelerinin giderilmesi, sistemin eksikliklerinin yeniden revize edilmesi ve daha esnek uygulanması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Sosyal kredi sisteminin temel amacı olan sosyalist ahlakı teşvik etmenin mahkeme kararları ve ekonomik güvenilirliğin yerine getirilmesi ile de sağlanması, sosyal kredi sisteminin minimum bir veri analizi ile sonuç alabileceğini göstermektedir.

2019 yılının son ayında Çin’in Hubei Eyaleti Wuhan kentinde ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını 2020 yılında uygulanması planlanan sosyal kredi sisteminin sekteye uğramasına neden olmuştur. Salgından sorumlu olarak görülen Çin dijital teknolojilerine başvurarak sıkı önlemler ile 3 ay gibi kısa bir sürede salgınla mücadelede küresel bir güç olduğunu kanıtlamıştır. Alınan sıkı önlemler ve dünyanın geri kalanında salgının etkisinin hala devam ediyor olması sosyal kredi sisteminin de meşruluk kazanmasına fırsat sağlamıştır. Gelişen dijital teknoloji de toplumun eylemlerinin takibini kolaylaştırmakta, özellikle salgın sırasında büyük önem kazanan takip sistemi, Çin toplumu için salgın ile mücadelede hayatın merkezi olmuştur. Komünist ideolojiler tarafından güçlendirilen kolektivist kültürle birleşen sosyal kontrol, Çin’de sıkı önlemlerin uygulanmasına elverişli bir sosyal ortam yaratmıştır. Aslında sosyal kredi sistemi Batı’dan bakıldığı gibi Orwellian bir sistem yaratmaktan öte, Çin toplumunda sosyal güven ve dürüstlüğü geliştirme amacıyla ortaya çıkmıştır. Her ne kadar salgın döneminde sosyal kredi sisteminin uygulanmasının önü açılrsa da pilot uygulamalar göstermiştir ki, teknik karmaşıklıklar ve belirsizlikler hala devam etmektedir. Konfüçyüsçü gelenek ile şekillenen mevcut sistemin iyileştirilmesinin önünde hala çok uzun bir yol vardır. Özetle, sosyal kredi sistemi girişimleri hala pilot uygulama aşamasında olduğundan ve Çinli vatandaşların toplumsal hayatında yalnızca küçük bir rol oynadığından, sistem ulusal hale geldiğinde beklenen sonuçların gerçekleşip gerçekleşmediği daha net olarak ortaya çıkacaktır. Sosyal kredi sisteminin ulusal tek bir sistem haline gelmesinin ve cezalandırıcı unsurlarının devreye girmesinin eylemleri olumlu yönde değiştirmesi olasıdır. Suining ve farklı pilot uygulama örneklerinin gösterdiği gibi, vatandaşların sosyal kredi sistemine memnuniyetle uyum göstermesi için yerine getirilmesi gerekli iki ön koşul, değerlendirme süreçlerinin güvenilir olması ve sistemin iyi anlaşılması için daha fazla şeffaflık barındırmasıdır. Sosyal kredi sisteminin ulusal bir hal alıp tüm ülkede uygulanmasından önce pilot uygulamalardan alınan dersler ışığında sistem mevcut eksiklikler giderilerek yeniden

düzenlenmelidir. Bu sayede vatandaşların sisteme bağlılığı sağlanacak ve sistemin uygulanabilirliği kolaylaşacaktır.

Sosyal kredi sisteminin ülke içindeki uygulanabilirliği ile ilgili eleştirilerin dışında Çin'in bu sistemi cazip hale getirdiği ve özellikle muhalefeti bastırmak isteyen otoriter devletlere ihraç ettiği de savunulmaktadır. Ekonomik bir güç olan Çin'in yatırımlarının etkisinin sadece ekonomik nitelikte olmadığı, aynı zamanda giderek başka ülkelerde yasa ve politikayı kendi özgü modeline göre şekillendirdiği görülmektedir. Çin, ülkelere internetlerini düzenleme, kontrol etme ve sansürleme yeteneği vererek otoriter siber kontrol politikasını ihraç etmektedir. Çin'in bilgi teknolojisi ihracatında insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerini aramaması ihlallerin arttığı ve demokratik değerlerin yok sayıldığı özellikle ABD ve Avrupa'nın izole ettiği baskıcı hükümetlerin otoriter rejimlerini korumalarına yardım etmektedir.

**DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ:
E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ**

KAYNAKÇA

- Adebulu, T. (2021, 1 November). *China Controls Its 1.3bn People-Aisha Buhari Backs Regulation of Social Media, Cable*. <https://www.thecable.ng/china-controls-its-1-3bn-people-aisha-buhari-backs-regulation-of-social-media/amp>
- Bach, J. (2020). Merit, Morality and Market: The Chinese Social Credit Experiment. D. Stark (Ed.), *The Performance Complex: Competition and Competitions in Social Life* (228-240) içinde. Oxford University Press.
- Bai, Y. (2021, 1 July). *Běijīng shì guǐdào jiāotōng chéngkè shǒuzé jīn qǐ shíshī chēxiāng nèi jìnzhǐ jìnshí*, (*Pekin Demiryolu Transit Yolcu Kodu Bugün Uygulanacak. Vagonlarda Yemek Yasaktır*). <http://politics.people.com.cn/n1/2019/0515/c1001-31086953.html>
- Berwick, A. (2021, 10 May). *How ZTE Helps Venezuela Create China-Style Social Control*. <https://www.reuters.com/investigates/special-report/venezuela-zte/>
- Bischoff, P. (2021, 16 July). *Surveillance Camera Statistics: Which Cities Have the Most CCTV Cameras?*. <https://www.comparitech.com/vpn-privacy/the-worlds-most-surveilled-cities/>
- Brown, W. (2021). China's Precision Pandemic Alleviation. W. Brown (Ed.), *Chasing the Chinese Dream: Four Decades of Following China's War on Poverty*, (201-208) içinde. Springer.
- Cabestan, J. (2021). Social Governance in China Under Xi Jinping: Big Brother is Watching You. A. S. Ding, & J. P. Panda (Eds.), *Chinese Politics and Foreign Policy Under Xi Jinping: The Future Political*, (62- 84) içinde. Routledge.
- Callahan, W. (2020). *Sensible Politics: Visualizing International Relations*. Oxford University Press.
- CreditChina (2021, 21 July). *Shànghǎi shì rénmin dàibiǎo dàhuì chángwù wěiyuánhui guānyú quánlì zuò hǎo dāngqián xīnxíng guānzhuàng bìngdú gǎnrǎn fèiyán yìqíng fáng kòng gōngzuò de juédìng* (*Şanghay Belediye Halk Kongresi Daimi Komitesinin Koronavirüs Salgınının Önlenmesi ve Kontrolünde En İyi Yönergeyi Yapmaya İlişkin Kararı*). https://www.creditchina.gov.cn/home/zhngcefagui/202002/t20200214_184840.html
- CreditShaanxi (2021, 15 May). *Gěi dàzhòng xìn yòng tǐxì jiànshè sòng qù zhǎngshēng hé gǔlì* (*Kamu Kredi Sisteminin İnşasına Alkış ve Teşvik*). <https://credit.shaanxi.gov.cn/393/96741.html>
- Creemers, R. (2018). *China's Social Credit System: An Evolving Practice Of Control*. <https://ssrn.com/abstract=3792315>
- Chen, Y., Ching-Fu, L., & Han-Wei, L. (2018). Rule of Trust: The Power and Perils of China's Social Credit Megaproject. *Columbia Journal of Asian Law*, 32(1), 1–36.
- Cheng, L. (2016). *Chinese Politics in the Xi Jinping Era: Reassessing Collective Leadership*. Brookings Institution Press.
- Chong, G. P. L. (2019). Cashless China: Securitization of Everyday Life Through Alipay's Social Credit System—Sesame Credit. *Chinese Journal of Communication*, 12(3), 290-307.
- Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi (2021, 15 March). *Guówùyüàn guānyú yìnfā shèhuì xìn yòng tǐxì jiànshè guīhuà gāngyào de tōngzhī* (*Sosyal Kredi Sisteminin Yapılmasına İlişkin*

Planlama Ana Hattının Yayınlanmasına İlişkin Tebliğ.
http://www.gov.cn/zhengce/content/2014-06/27/content_8913.htm

Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti (2021, 25 March). *Rénmíng Yínháng Yinfā “Guānyú Zuò Hǎo Gèrén Zhēng Xìn Yèwù Zhǔnbèi Gōngzuò De Tōngzhī*, (Çin Halk Bankası, Kişisel Kredi Soruşturmasına Hazırlık Duyurusu Yayımladı).
http://www.gov.cn/xinwen/2015-01/05/content_2800381.htm

Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti (2021, 15 April). (*Zhōnghuá Rénmín Gònghéguó Zhōngyāng Rénmín Zhèngfǔ*), “*Shuāng Suǐjī, Yī Gōngkǎi*”? (“Çift Rastgele, Tek Şeffaflık”?). http://www.gov.cn/guowuyuan/2018-06/08/content_5296904.htm

Dai X., (2019). Dài xīn lǐjiě shèhuì xìnyòng tǐxì jiànshè de zhēngtí shìjiào fāzhì fēnsàn, dé zhì jízhōng yǔ guǐzhì qiánghuà Fāzhì fēnsàn, dé zhì jízhōng yǔ guǐzhì qiánghuà (Sosyal Kredi Sistemi İnşasının Genel Perspektifini Anlamak Hukukun Üstünlüğü Dağıtılır, Ahlakın Üstünlüğüne Yoğunlaşılır ve Düzenleme Güçlendirilir). *Peking University Law Journal*, 31(6), 1469-1491.

Ding X., & Zhong, D. Y. (2021). Rethinking China’s Social Credit System: A Long Road to Establishing Trust in Chinese Society. *Journal of Contemporary China*, 30(130), 630-644.

Feldstein, S. (2021, 18 August). “*The Global Expansion of AI Surveillance.*” *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/2019/09/17/global-expansion-of-ai-surveillance-pub-79847>

Feng, X., & Qian, L. (2020). China: Community Policing High-Tech Surveillance and Authoritarian Durability. V. Ramraj (Ed.), *Covid-19 in Asia: Law and Policy Contexts*, (27-42) içinde. Oxford University Press.

Guerrier, C. (2021). *Security and its Challenges in the 21st Century*. Wiley-IST.

Guo, Y. (2021, 9 May). *Yāngháng pīzhǔn zài shēnzhèn shè’ bǎi xíng zhēng xìn’ wéishǒu jiā gèrén zhēng xìn páizhào* (Merkez Bankası, Shenzhen’de ilk kişisel kredi soruşturma lisansı olarak Baihang Kredi Soruşturması kurulmasını onayladı). <http://www.techweb.com.cn/it/2018-02-23/2639679.shtml>

He, J. A., Shi, Y., & Liu, H. (2020). Crisis Governance, Chinese Style: Distinctive Features of China’s Response to the Covid-19 Pandemic. *Policy Design and Practice*, 3(3), 242-258.

Heilmann, S. (2016). Leninism Upgraded: Xi Jinping’s Authoritarian Innovations. *China Economic Quarterly*, 20(4), 15-22.

Hernandez, J. C. (2021, 18 August). “*China Spins Coronavirus Crisis, Hailing Itself as a Global Leader*” *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/02/28/world/asia/china-coronavirus-response-propaganda.html>

Hiebert, M. (2020). *Under Beijing's Shadow: Southeast Asia's China Challenge*. Rowman & Littlefield.

Huang, R. (2021, 21 July). *Yìmiáo Chǒuwén Yīn Zhòngnù , Zhōngguó Zhòng Fǎ Zhǎngchūn Chángshēng 91 Yī Yuán* (Aşı Skandalı Öfke Uyandırdı, Çin Changchun Changsheng’e 9,1 milyar yuan para cezası verdi) <https://cn.nytimes.com/china/20181018/china-vaccine-fine/>

**DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ:
E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ**

- Huang, Y., & Yang, D. L. (2002). Bureaucratic Capacity and State-Society Relations in China. *Journal of Chinese Political Science*, 7(2), 19-46.
- Huawei Annual Report (2021, 18 September). https://www-file.huawei.com/-/media/corporate/pdf/annual-report/annual_report_2019_en.pdf?la=en
- Human Rights Watch (2021, 24 October). *Myanmar: Scrap Sweeping Cybersecurity Bill*. www.hrw.org/news/2021/02/12/myanmar-scrap-sweeping-cybersecurity-bill
- Jiangsu İl Kalkınma ve Reform Komisyonu (2021, 21 July). *Jiāngsū shěng fāzhǎn hé gǎigé wěiyuánhuì wénjiàn (Jiangsu İl Kalkınma ve Reform Komisyonu Belgeleri)*. <http://xyb.nantong.gov.cn/xynt/upload/ffd9b1f9-c504-4cc1-ae67-01cda4b2915f.doc>
- Jin, H. (2021, 21 July). *Dú Nǎifēn Shìjiàn Hòu Nǎi Nóng Dào Nǎi Mǎnyán, Dìfāng Zhèngfǔ Kāishǐ Ānpái Bùtiē (Zehirli Süt Tozu Olayından Sonra, Çiftçilerin Süt Dökmeleri Yayılınca Yerel Yönetimler Düzenlemelere Başladı)*. <https://www.reuters.com/article/idCNnCN061182820080925>
- Keane, M. (2020). Cultures of Creativity and Innovation in Greater China. A. de Dios & L. Kong (Eds.), *Handbook on the Geographies of Creativity*, (299-314) içinde. Edward Elgar Publishing.
- Knight, A. (2021). Technologies of Risk and Discipline in China's Social Credit System. R. J. E. H. Creemers & S. Trevaskes, (Eds.), *Law and the Party in Xi Jinping's China: Ideology and Organization*, (237-262) içinde. Cambridge University Press.
- Koetse, M. (2019) (2021, 21 July). *Zhejiang Movie Theatre Displays Blacklisted Individuals in Avengers Movie Preview*. <https://www.whatsonweibo.com/zhejiang-movie-theatre-displays-blacklisted-individuals-in-avengers-movie-preview>
- Lin, D., & Trevaskes, S. (2020). Law Morality Ideology in the Xi Jinping. R. J. E. H. Creemers & Susan T. (Eds.), *Law and the Party in Xi Jinping's China: Ideology and Organization*, (121-150) içinde. Cambridge University Press.
- Liu, C. (2019). Multiple Social Credit Systems in China. *Economic Sociology: The European Electronic Newsletter*, 21(1), 22-32.
- Lu, H. (2020). *Modelling Consumer Financing Behaviour in China*. Cambridge Publishing.
- Lun, Y. (2007). *The Analects of Confucius*, B. Watson (Çev.). Columbia University Press.
- Mahoney, C. (2001, 18 January). *Dubai Police Propose 'Police Without Policemen' Vision*. <https://www.securitymiddleeastmag.com/dubai-police-propose-police-without-policemen-vision/>
- Morris, D. (2020) (2001, 20 January). *Social Credit: The Next China Risk for Australian Business*. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpretor/social-credit-next-china-risk-australian-business>
- Okay, B. (2017). *Konfüçyüs ve Çin Felsefesinin Temelleri*. Bilge Kültür Sanat.
- Patrick, S. M., & Feng, A. (2018). *Belt and Router: China Aims for Tighter Internet Controls with Digital Silk Road*. <https://www.cfr.org/blog/belt-and-router-china-aims-tighter-internet-controls-digital-silk-road>

- Prasso, S. (2019). *China's Digital Silk Road is Looking More Like an Iron Curtain*. <https://www.bloomberg.com/news/features/2019-01-10/china-s-digital-silk-road-is-looking-more-like-an-iron-curtain>
- Prud'homme, D., & Zhang, T. (2019). *China's Intellectual Property Regime for Innovation: Risks to Business and National Development*. Springer.
- Qin, C. (2021, 25 January). *Jiānjué Dǎ Yíng Zhè Chǎng Rénmín Zhànzhēng Zǒngtǐ Zhàn Zǔjī Zhàn, (Halkın Savaşını Kararlılıkla Kazanın)*. <http://opinion.people.com.cn/n1/2020/0210/c223228-31580416.html>
- Robert, M. E. (2018). *Censored: Distraction and Diversion Inside China's Great Firewall*. Princeton University Press.
- Shen, O. (2020). AI Dreams and Authoritarian Nightmares. J. Golley, L. Jaivin, B. Hillman, & S. Strange (Eds.), *China Dream*, (143-156) içinde. ANU Press.
- Sun, J. (2001, 16 August). *Yībān 2 Nián Zuì Zhǎng Huò Wèi 5 Nián, Genellikle 2 Yıl veya En Uzun 5 Yıl*. <https://www.chinanews.com/gn/2017/03-01/8162445.shtml>
- Tracy, K. (2005). *The Life and Times of Confucius*. Michell Lane Publishers.
- US Embassy (2001, 15 July). *Remarks Delivered by Vice President Mike Pence on the Administration's Policy towards China*. <https://sv.usembassy.gov/remarks-delivered-by-president-mike-pence-on-the-administrations-policy-towards-china-at-hudson-institute-on-october-4-2018/>
- Veri Güvenliği Kanunu (2001, 5 November). *Zhōnghuá rénmin gònghéguó shùjù ānquán fǎ*. <https://www.waizi.org.cn/doc/116743.html>
- Vieweg, S. (2021). AI and the Ethnical Challenge. S. H. Vieweg (Ed.), *AI for the Good: Artificial Intelligence and Ethics*, (143-160) içinde. Springer.
- Wong, P. (2021). *Techno-Geopolitics: US-China Tech War and the Practice of Digital Statecraft (International Politics in the Age of Disruption)*. Routledge India.
- Xing, T., & Haibo, Z. (2020). *China's Emergency Management: Theory, Practice and Policy*. Social Science Academic Press.
- Xinhua (2001, 22 July). *Guānyú jiākuài tuījìn shīxìn bèi zhíxíng rén xìnyòng jiāndū, jǐngshì hé chéngjiè jīzhì jiànshè de yìjiàn (Güvenilmeyen Kişiler için Kredi Denetimi, Uyarı ve Ceza Mekanizmalarının Kurulması Hakkında Görüşler Yaymlandı)*. http://news.xinhuanet.com/politics/2016-09/25/c_1119620719.htm
- Xinhua (2001, 23 July). *Xi Jinping zǒng shùjǐ yǐnlǐng tuīdòng wǎngluò qiángguó zhànlüè zòngshù (Xi Jinping, Ağ Gücü Stratejisinin Tanıtımına Öncülük Ediyor)*. http://www.cac.gov.cn/2017-12/02/c_1122046169.htm
- Xinhua (2001, 10 May). *Shànghǎi Shì Jiǎncháyuán Yuán Jiǎnchá Zhǎng Chén Xù Shòuhuì Chāo 7423 Wàn (Şanghai Belediye Savcılığı Eski Başsavcısı Chen Xu, 74.23 Milyondan Fazla Rüşvet Kabul Etti)*. http://www.xinhuanet.com/legal/2018-10/26/c_1123615131.htm
- Xinhua (2001, 16 May). *2682 Wàn Réncì Yīn Shīxìn Bèi Xiànzhì Chéngjī 2682 (26.82 Milyon Kişinin Sahtekarlık Nedeniyle Uçağa Binmesi Yasaklandı)*. http://www.xinhuanet.com/fortune/2019-07/17/c_1124761947.htm

**DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ:
E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ**

- Xinhua (2001, 22 April). *Liánhé Diàochá Zǔ Gōngbù “Huáng Mǒu Yīng Shìjiàn” Diàochá Jiéguǒ.* (Ortak Soruşturma Ekibi, "Huang Mooying Olayı"nın Soruşturma Sonuçlarını Açıkladı). http://www.xinhuanet.com/politics/2020-03/02/c_1125651253.htm
- Xinhua (2001, 19 April). *Commentary: China Firm to Win Anti-virus Battle at All Cost.* http://www.xinhuanet.com/english/2020-01/26/c_138735285.htm
- Yan, W. (2001, 11 May). “*Suī níngxiàn dàzhòng xīnyòng guǎnlǐ shìxíng bànfǎ*” (Suining Kamu Kredi Yönetimi Deneme Tedbirleri). <https://view.news.qq.com/a/20100404/000008.htm>
- Yasal Günlük (Fǎzhì ribào) (2019) (2001, 11 August). *wǎngluò zàoyáo zhě jiāng bèi liè rù shìxìn zhǔtǐ hēi míngdān* (İnternet söylentileri güvenilmez kişileri kara listeye dahil edecek). <https://web.archive.org/web/20210418091609/http://epaper.legaldaily.com.cn/fzrb/content/20190729/Articel04004GN.htm>
- Zhang, W. (2015). *Media in China: Constructing “War Narrative” in Natural Disaster Coverage* [PhD Thesis]. The University of Adelaide.
- Zhang, Y., & Xu, W. (2002). *Jīngjì Zǔzhī Xíngshì, Jiāoyì Xíngzhì Yǔ Shèhuì Xīnyòng Wéichí Jiān Lùn Wǒguó Shèhuì Xīnyòng De Quēshī Yuányīn Yǔ Zhòng Gòu Shèxiǎng* (Ekonomik Örgütlenme Biçimi, İşlemlerin Doğası ve Sosyal Kredinin Sürdürülmesi Ülkemdeki Sosyal Kredi Eksikliğinin Nedenlerinin ve Yeniden Yapılanma Varsayımlarının Tartışılması). *Jīnróng Lùntán (Finans Forumu)*, 10, 1-7.
- Zhang, Y., He, Y., & Liu, Q. (2019). *Zhōngguó Shèhuì Xīnyòng Tìxì Jiànshè Yǔ Gǎigé 40 Nián* (Çin'in Sosyal Kredi Sisteminin 40 Yıllık İnşası ve Reformu). *Zhōngguó chéngxìn yán jiù yuàn (Çin Kredi Araştırma Enstitüsü)*, 1-34.
- Zhao, C. (2001, 10 February). *Suī Níngxiàn Dàzhòng Xīnyòng Xīnxī Pínggū Xìzè* (Suining Kamu Kredi Bilgileri Değerlendirme). <https://wenku.baidu.com/view/25db9520192e45361066f5fa.html>
- Zheng, G. (2001, 15 February). *30 Nián Lìjiè Sān Zhōng Quánhùi Gěi Zhōngguó Dài Lái Shénme,* (30 yıllık Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Kurulu Çin'e Neler Getirdi). <http://cpc.people.com.cn/GB/64093/95111/95113/8134313.html>
- Zheng, X. (2001, 15 February). *11 Yuè 1 Rì Qǐ, Xínggrén Chuǎnghóngdēng Hé Zhèxiē Wéifǎ Xíngwéi Jiāng Nàrù Zhēng Xīn Tǐ* (1 Kasımdan itibaren Kırmızı Işıktaki Geçen Yayaların Faaliyetleri Kredi Bilgi Sistemine Dahil Edilecek). http://www.sznews.com/news/content/2019-09/18/content_22478357.htm
- Zhong, K., & Lu, X. (2018). Exploring the Administrative Mechanism of China's Paired Assistance to Disaster Affected Areas Program. *Disasters*, 42(3), 590–612.
- Zhong, R., & Mozur, P. (2001, 9 August). “*To Tame Coronavirus, Mao-Style Social Control Blankets China.*” *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/02/15/business/china-coronavirus-lockdown.html>
- Zhou, Y. (2001, 18 August). *Jia Qiang He Gai Jin She Hui Guanli* (Sosyal Yönetimi Güçlendirin ve İyileştirin), *Renmin Ribao (Halkın Günlüğü)*. <https://cy.jxstnu.edu.cn/news-show-80307.html>

EXTENDED ABSTRACT

Since successful market-oriented economic reforms and transformation in 1978, the Chinese economy has experienced remarkable economic growth. Despite a steady increase in economic growth in China, corruption has mainly been increasing. Chinese leaders have strived to forge ahead with new digital ways of building trust and policing untrustworthiness to create a national social credit system. In the late 1980s, the banking system paved the way for the construction of a large-scale social credit system. In 2014, the State Council has issued a document entitled “Planning Outline for the Construction of the Social Credit System”. Following the issuance of the planning outline, the construction of the social credit system has become the agenda of the public and academics. Looking back, before the release of the social credit system; big data, artificial intelligence, and financial technology have been heralded for sustainable development. The emerging social credit system has also markedly ensured the implementation of technological capabilities. In fact, the policy environment surrounding the social credit system brings new moral and legal issues which are principally related to problems such as data privacy. Therefore, Western media and think tanks have noticed the development of the social credit system earlier than the Chinese media and academic circles. However, recent reports from Westerners have shown that the system has commonly led to misunderstandings and misinterpretations. On this basis, Western societies have reflected their own political concern with the implementation of the social credit system. More specifically, these kinds of concerns have made China's social credit system a high priority on the agenda in recent years. This has caused the Chinese media and academic circles to pay more special attention to the relevant issues. When the Western literature is examined, it is seen that a dark future awaits for the world and China. Looking at the Chinese literature, it is seen that the system aims to eradicate the environment of corruption and insecurity. Since its founding in 1949, China has been using big data collection systems for granting citizenship, hiring, and providing poverty relief programs. Until now, the academic understanding, interpretation, and analysis of this system phenomenon have been far from adequate. In particular, this study makes a significant contribution to filling the gap in the Turkish literature.

The Planning Outline describes the basic ideas of policymakers in creating a social credit system at the macro level, but the implementation is not laid out in detail. In particular, with the planning outline, the Chinese government plans to establish basic laws, regulations, and standards for social credit. In addition, it supports the establishment of a credit information system that covers the whole society. According to the government’s planning outline, the system is set up as a mechanism to supply rewards or punishments. The overall framework of the system is designed as a national digitally-implemented data-powered naming and public shaming platform. Public naming and shaming have long been a special policy of the Chinese government to undertake. The vague and expansive expressions have commonly employed in official documents hindered the authenticity and persuasiveness of the system. Meanwhile, government-led pilot projects have been launched at the municipal level whereby citizens are subject to point systems to assess their creditworthiness. Local pilots differ markedly according to the geographical location in terms of goals, methods, and approaches. Pilot projects are mandatory to create an opportunity to follow the developments effectively in a future national system. Public lists with rewards and penalties given for especially trustworthy and dishonest behavior were expected to be published. Indeed, some model cities have been experimenting with points-based social credit systems without publishing personally identifying information such as the names and the social credit scores of the citizens along with blacklist and red list on the China Credit website. It seems the list used to evaluate individuals and organizations is not publicly available. Therefore, Chinese citizens have raised

**DOĞUŞTA YAŞAM BEKLENTİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN TAHMİNİ:
E-7 ÜLKELERİ ÖRNEĞİ**

concerns about disproportional sanctions. Given the technical complexity and previous negative experiences, there is no indication that the central government will implement the social credit system as such. In nutshell, there is no central points-based or score-based system. The common belief that the social credit system provides a three-digit score for individual users is probably due to confusion with the online payment platform sesame credit (an Alibaba subsidiary). Admittedly, while Western leaders and media have criticized, these kinds of practices have influenced Chinese political culture. Effectively, the Chinese social credit system will reshape modern surveillance and redefine the effects of political transparency. Whereas the system is targeted to be finalized in 2020, this target could not be realized due to the Covid-19 pandemic. However, the national system remains one of many parts of China's new digital age policy plan.

The main claim of this article is that contrary to widespread public belief, Chinese people care less about the issues of surveillance, facial recognition, big data use and privacy and have full belief that the social credit system will minimize the issues related to insecurity. One of the main reasons for this situation stands out as the weakness of the Chinese Communist Party (CCP) in the fight against corruption and bribery. Therefore, China's social policy of the difficulty of responding to rapid economic growth constitutes another claim in the article. In the first part of the paper, the term of social credit system forms the conceptual framework of the study. The second section of this essay presents a historical perspective on the evolution of the social credit system. The third part of the article engages in all aspects of China's Social Credit System. The fourth chapter deals with near-future prospects and risks related to the implementation of the social credit system. The fifth chapter addresses the technologies and applications created by the social credit system and evaluates their implications for Chinese people. Finally, the article presents the impact of the Covid-19 pandemic on the system and some detailed ideas for the reconstruction of the social credit system. This article aims to contribute to the Turkish literature by evaluating the evolution of the social credit system in terms of technological development and changes in the structure of Chinese society. One of the main findings of the article is that; beyond the social credit system, Xi Jinping's vision for emerging data-driven governance poses a resurgent party-state leadership.